

LÄHIÖT KULTTUURIOSALLISTUMISEN PAIKKOINA

TAPAUKOKOHTEENA KAKSI LÄHIÖTÄ JYVÄSKYLÄSSÄ

Kulttuuri on osa ihmisten arkea. Kulttuuritoiminta on useille ihmisille elämäntapa ja kulttuuritoimintaan osallistuminen merkityksellistä vapaa-aikaa. Joka viidennen suomalaisen arki rakentuu ja tapahtuu lähiöissä. Ne ovatkin osallisuuden ja osallistumisen kannalta merkittäviä paikkoja. Osallistumisen ja osallisuuden edistäminen on nykyisin tärkeä tavoite julkisen hallinnon toiminnassa. Myös kulttuuripolitiikan keinoin on pyritty helpottamaan osallistumista kulttuuripalveluihin- ja toimintaan.

Muuttuva kulttuuri, muuttuva osallistuminen

Kulttuuriosallistumisen määrittelyssä yhdistyvät kaksi asiaa: kulttuuri ja osallistuminen. Laaja kulttuurin käsitteen määrittely johtaa laajempaan käsitykseen osallistumisesta. Kulttuuriosallistuminen merkitsee suppeimmillaan läsnäoloa kulttuuri-instituutioiden järjestämissä tilaisuuksissa. Kulttuuriosallistuminen voi myös tarkoittaa laajemmin monenlaisia arkielämän epämuodollisia kulttuurisia käytäntöjä. Ei voida määritellä yksiselitteisesti onko ihminen osallistuva tai ei-osallistuva. Ihminen ei ehkä käy oopperassa mutta harrastaa käsitöitä ja lukee kirjallisuutta.

Kulttuuriosallistumista voidaan hahmottaa myös **osallistumattomuuden** kautta. Mikäli kulttuuri määritellään hyvin suppeasti, voi syntyä vääristynyt ajatus suuresta joukosta

ihmisiä, jotka eivät osallistu kulttuuritoimintaan. Merkittävällä osalla osallistumattomien joukosta voi olla paljon kulttuuriksi tulkittavia harrastuksia omissa arjessaan ja elämässään. Tämä tutkimus keskittyy kulttuurin merkitykseen kaupunginosien, naapurustojen ja lähiöiden arkipäivässä.

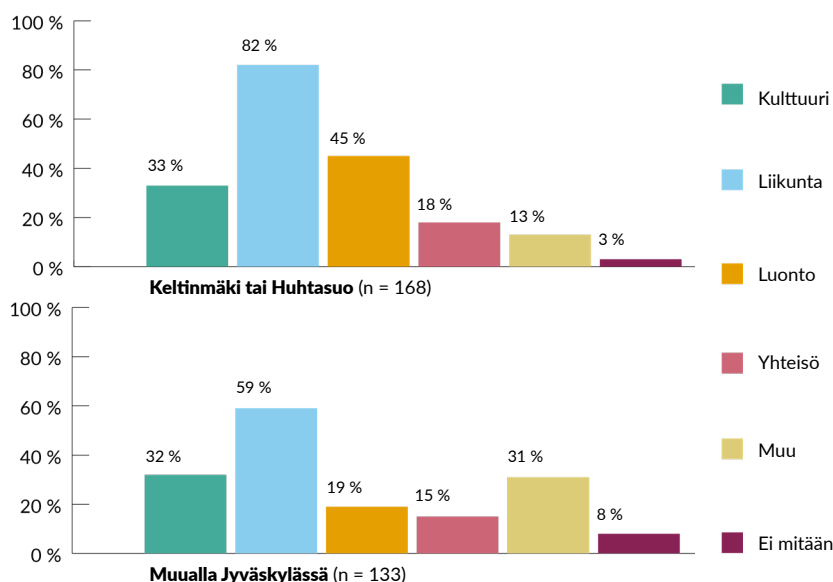
Tutkimusten perusteella **lähiympäristöllä ja maantieteellä** näyttää olevan merkitystä asukkaiden kulttuuritoiminnalle ja osallistumiselle. Osallistumiseen voivat vaikuttaa saatavilla olevien palveluiden lisäksi esimerkiksi etäisyydet, julkisen liikenteen tarjonta tai asuinyhteisön sosiaaliset normit. Kulttuuri-instituutioiden sijainti keskusta-alueella voi olla perusteltua saavutettavuuden takaamiseksi monilta eri kaupunkialueilta. Toisaalta kulttuuritoiminnan sijoittuminen kauemmaksi keskustasta voisi tukea yksittäisen alueen kehitystä.

Miksi juuri lähiöt?

- Ihmisten **arjen ympäristön ja yhteisöjen tarkastelu** tuo esille kulttuuriosallistumisesta asioita, jotka eivät selviä julkisista asiakirjoista tai kulttuurilaitosten kävijätilastoista.
- Lähiöiden tutkiminen tuottaa tietoa esimerkiksi **asukkaiden omaehtoisesta toiminnasta**, joka usein jää tunnistamatta. Tiedon tarve tästä toiminnasta on kuitenkin suuri.
- Myös kulttuuritoimintaan osallistumattomista ihmisistä kaivataan tietoa. Tätä on mahdollista tavoitella tutkimalla lähiöiden kulttuuritoimintaa.
- Kulttuuri on yksi **lähiöiden kehittämisen osa-alue**. Kulttuuri voi osaltaan lievittää sosioekonomisia ongelmia ja toimia myönteisten muutosten ajurina.

Minkälaisia asioita vastaajat harrastavat vapaa-ajallaan kohdelähiöissä sekä muualla Jyväskylässä?

Yhteenveto

- Tutkituissa lähiöissä osallistutaan kulttuuritoimintaan monin tavoin, vaikka suuret kulttuurilaitokset sijaitsevat Jyväskylän keskustassa.
- Tutkimuskyselyn vastaajat kuluttavat kulttuuria muualla kaupungissa mutta käyttävät lähiöissä paljon kirjastopalveluja, liikkuvat luonnossa ja urheilevat.
- Lähiöiden kulttuuritoimintaa voidaan tukea pienilläkin "kädenojennuksilla", kuten tarjoamalla toiminnalle tiloja.
- Kun tutkitaan kulttuuriosallistumista lähiöissä, olennaista on myös
 - mitä muuta asukkaille merkityksellistä vapaa-ajan toimintaa alueella on
 - millä muilla alueilla kulttuuritoimintaa on tarjolla
 - kuinka kulttuuripolitiikan sektorin lisäksi muut julkisen hallinnon sektorit edistävät osallistumista lähiöissä.

Arjen rakentuminen

Tutkimuksen kysely kohdistettiin lähiöiden asukkaille ja lähiöissä aikaansa viettäville ihmisille. Vastaajilta kysyttiin, mitä he tekevät vapaa-ajallaan tutkituissa lähiöissä ja muualla Jyväskylän kaupungissa. Vastaukset jaoteltiin viiteen eri teemaan: kulttuuri, liikunta, luonto, yhteisöllinen toiminta ja muut. Huhtasuota ja Keltinmäkeä koskeissa vastauksissa **luonto ja liikunta korostuivat suhteessa muihin aktiviteetteihin**. Liikuntaa harrastettiin myös yleisesti kaikkialla kaupungissa. Jyväskylän kaupunki korostaakin liikunnan ja urheilun merkitystä strategioissaan. Suurin osa niin julkisesta kuin muidenkin sektorien kulttuuritarjonnasta sijoittuu kaupungin keskustaan tai sen lähetyville.

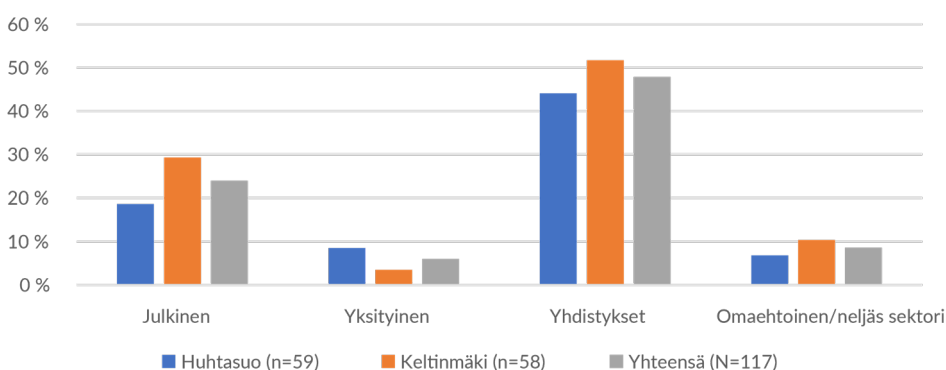
Luontoaktiviteettien korostumiseen liittyy suomalaisten lähiöiden vehreys ja niiden sijoittuminen luontorikkaille alueille. Myös tutkituilla alueilla on paljon lähiluontoa; Keltinmäki on metsien ympäröimä ja molemmissa lähiöissä on asukkaiden kyselyvastauksissa arvostamia lenkipolkuja ja retkeilypaikkoja. Luonto nähtiin myös yhteisöllisenä paikkana, jossa voi järjestää kulttuuritoimintaa.

Kirjastopalvelut ovat Huhtasuolla ja Keltinmäellä asukkaille tärkeitä. Vastaajat vierailevat paitsi alueiden lähikirjastoissa myös keskustan pääkirjastossa. Muiden kulttuuripalvelujen käyttö keskittyy muualle Jyväskylään.

Yhdistystoiminta nousee asukkaiden vastauksissa esille vahvasti. Lähes puolet vastaajista mainitsi yhdistysten järjestämiä toimintoja kysyttäessä, mitä kiinnostavaa toimintaa lähiöissä tapahtuu. Tämä liittyy osin yhdistystoiminnan vahvaan asemaan suomalaisessa yhteiskunnassa mutta sillä

*Lähiöiden kulttuuri-
osallistuminen liittyy yksilön
itseilmaisuuksiin ja identiteetin
rakentamiseen.*

Minkälaista mielestäsi kiinnostavaa toimintaa Huhtasuon/Keltinmäen alueella tapahtuu?

voi olla yhteyksiä myös julkisten kulttuuripalvelujen vähyteen lähiöissä. Osa vastanneista asukkaista osallistuu myös itse aktiivisesti alueen omaehtoisen toiminnan järjestämiseen monin eri tavoin.

Osallistumisen esteitä ja asukkaiden toiveita

Kolmasosa vastaajista toi esille, ettei kulttuuri-toimintaan osallistumisen esteitä ole. Mielenkiintoista oli, että etäisyys kulttuuritoimintoihin ei esiintynyt vastauksissa esteenä juuri lainkaan. **Esteistä korostuivat taloudelliset syyt, ajanpuute** sekä toiminnan ja tapahtumien **vähäinen tai vääränlainen tarjonta**. Myös sosiaaliset syyt olivat yksi mainittu este. Vastaajat eivät esimerkiksi tunteneet alueilta muita asukkaita, tai heillä ei ollut seuralaista tapahtumiin tai toimintaan. Asukkaiden toiveet alueen kulttuuri- ja vapaa-ajan toiminnan osalta olivat vaatimattomia ja painottivat pienimuotoista toimintaa. Paitsi perinteisempää kulttuuritarjontaa, alueelle toivottiin erilaisia **ryhmiä, harrastuksia ja kursseja**. Myös toiminnan järjestämiseen vaadittavia tiloja toivottiin alueelle. Keskeisimpiä asioita olivat tilojen kunto ja käyttökelpoisuus sekä tilojen varattavuus edullisesti tai ilmaiseksi. Myös alueen luontopaikkojen parempaa huoltoa toivottiin.

Taustakirjallisuus

- Brook, O. (2016). Spatial equity and cultural participation: How access influences attendance at museums and galleries in London. *Cultural Trends*, 25:1, 21–34.
- Ebrey, J. (2016). The mundane and insignificant, the ordinary and the extraordinary: Understanding Everyday Participation and theories of everyday life. *Cultural Trends*, 25:3, 158–168
- Miles, A. & Gibson, L. (2017). Everyday participation and cultural value in place. *Cultural Trends*, 26:1, 1–3.
- UNESCO (2012). Measuring cultural participation. 2009 UNESCO Framework for Cultural Statistics Handbook No. 2. UNESCO Institute for Statistics.

KITEYTETYSTI

- Huhtasuolta ja Keltinmäki-Myllyjärveltä löytyy monenlaisia toimintaa. Niissä järjestetään markkinoita ja kirpputoreja. Seurakunta on aktiivinen toiminnan tarjoaja ja alueiden kylätalot ovat asukkaille tärkeitä. Huhtasuon kylätalon aktiiveissa on paljon paikallisia, ja Keltinmäen Keitaan taidenäyttelyissä esitellään paikallisten ammatti- ja harrastajataiteilijoiden töitä.
- Huhtasuon erityispiirteitä ovat esimerkiksi alueella toimiva venäjänkielinen teatteri sekä yhdistyslähtöinen Eloilot-kaupunginosatapahtuma. Vuonna 2019 alueella järjestettiin myös yli 400 osallistujaa tavoittanut krikettitapahtuma.
- Keltinmäellä asukkaille tärkeä paikka on Kotalammen puisto, jossa on järjestetty muun muassa musiikkitapahtuma Kotalampi-rock. Myös Comet's Park -jalkapallokenttä mainittiin kyselyssä.

Kulttuuritoiminnan muodot ja merkitykset 2020-luvun lähiöissä: kaksi tapaus-tutkimusta Jyväskylässä

Hankkeessa on tutkittu kahta jyvaskyläläistä lähiötä tavoitteena edistää lähiöalueiden elinvoimaisuutta ja ymmärtää sekä omaehtoisen että kulttuuri-instituutioiden toiminnan merkitystä lähiöiden arjessa. Kyselyllä kerättiin tietoa asukkaiden ja lähiöissä vierailevien henkilöiden näkemyksistä alueen vapaa-ajasta ja kulttuuripalveluista. Lisäksi kerättiin haastattelu- ja etnografista sekä Jyväskylän kaupungin asiakirja-aineistoa.

Hankkeen toteuttivat Jyväskylän yliopiston yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitoksen Kulttuuripolitiikan yksikkö sekä Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore.

TUTKIMUSHANKKEEN
TIEKORTTI 2